

YAD Youth Against Drugs ry:n PÄIHDEPOLIITTISET LINJAUKSET

ALKOHOLI- JA TUPAKKAPOLITIikka

YAD kannattaa alkoholin ja tupakkatuotteiden suhteen vastuullista ja kansanterveysvaikutukset huomioivaa päihdepolitiikkaa, jonka tavoitteena on edistää ihmisten terveitä elintapoja, ehkäistä päihderiippuvuuden syntymistä sekä vähentää päihteiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia haittoja. Alkoholin ja tupakkatuotteiden käyttöä, saatavuutta ja mainostamista koskevat rajoitukset ovat perusteltuja, kun niillä voidaan vähentää päihdehaittojen syntyä.

HUUMAUSAINOIDEN KÄYTÖN RANGAISTAVUUS

Huumausainelainsäädännön ei pitäisi jarruttaa huumehaittojen ehkäisyn mahdollisuuksia esimerkiksi terveysneuvonnan, käyttöhuoneiden ja ainetunnistuksen osalta. YAD kannattaa huumeiden käytön rangaistavuudesta luopumista (käyttörikos). Myös muu Suomen huumausainelainsäädäntö pitäisi päivittää paremmin tämän päivän tilannetta vastaavaksi. Lisäksi huumeiden käytön seuraamusten syrjäyttäviä vaikutuksia tulee selvittää ja tehdä näkyväksi entistä aktiivisemmin.

HAITTOJEN VÄHENTÄMINEN

Ruiskujen ja neulojen vaihto-ohjelmat sekä terveysneuvontatyö

YAD kannattaa huumehaittojen ehkäisyä. Puhtaiden käyttövälineiden lisäksi huumeita käyttävällä tulisi olla mahdollisuus saada halutessaan terveysneuvontaa sekä tietoa hoitomahdollisuuksista.

Käyttöhuoneet

Käyttöhuoneet ovat tiloja, joissa suomenlaisesti huumeita käyttävät voivat ottaa huumeensa valvotusti, jolloin esimerkiksi yliannostustapauksiin voidaan puuttua. YAD kannattaa huumeiden käyttöhuoneita osana haittoja ehkäisevää työtä.

Ainetunnistus

YAD ry kannattaa lainsäädännön helpottamista niin, että huumausainoiden testaus ja määrittäminen olisi mahdollista esimerkiksi terveysneuvontapisteiden tai verkkopalveluiden yhteydessä.

USEIN KYSYTTYÄ:

Ehkäisevä huumetyö YADissa

YAD on ehkäisevän huumetyön yhdistys, jonka asiantuntijuus sekä toiminta painottuvat huumetyön kentälle ja huumausainekysymyksiin. Alkoholi, päihtymistarkoituksessa käytetyt lääkkeet ja tupakkatuotteet ovat riippuvuutta aiheuttavia ja keskushermostoon vaikuttavia pähteitä ja niihin pätee monin osin samat lainalaisuudet ja problematiikka kuin huumausaineisiin. Alkoholiin ja tupakkaan liittyvää ehkäisevää työtä tekevät kuitenkin monet muut tahot ja YAD katsoo siksi järkeväksi keskittyä huumausaineasioihin. Joissain yhdistyksen toiminnoissa on silti perusteltua puhua ja käsitellä laajemmin ehkäisevää päihdetyötä kuin vain huumetyötä. Myös yhdistyksen toiminnan voidaan nuoria aktivoivana ja sosiaalisesti vahvistavana katsoa olevan yleisemminkin ehkäisevää päihdetyötä.

Huumehoidot

Keskeisimpänä YAD ry näkee mahdollisuuden päästä oikea-aikaisesti avun piiriin silloin, kun huumeita käyttävä henkilö sinne hakeutuu. Hoitojen resursseja tulisi lisätä ja kehittää, jotta hoito riittävässä laajuudessa voitaisiin turvata kaikille sitä tarvitseville asuinpaikasta ja sosioekonomisesta asemasta riippumatta. Päihdeongelmia kokevan tulisi päästä palveluiden piiriin mahdollisimman nopeasti ja kuntoutus tulisi voida tarjota tarpeita vastaavalla tavalla. On tärkeää, että myös lääkkeettömän kuntoutuksen vaihtoehtoja on tarjolla. Myös korvaushoidon yhteydessä tulisi varmistaa päihteiden käytöstä toipuvan psykososiaalinen tuki lääkehoidon ohella ja hoidon tavoitteellisuus.

YAD ry kummastelee ajoittain nousevaa huumeita käyttävien ihmisten pakkohoitoon liittyvää keskustelua tilanteessa, jossa omasta tahdosta hoitoon pääseminen koetaan erittäin vaikeaksi.

Huumeseulat

Huumeseulojen ainoa motivaatio ei saa olla huumeiden käytön paljastaminen, niinpä YAD ei kannata ”massatestejä” esimerkiksi kouluissa. Huumeseulojen tekeminen edellyttää toimenpidesuunnitelmaa, kuinka toimia päihde-epäilytilanteissa tai testin ollessa positiivinen. On huomioitava, että yksittäinen testi ei kerro huumeiden käytön ajankohdasta, laajuudesta, ongelman syvyydestä tai edes päihtymyksen tilasta. Testi kertoo myös vain niistä aineista, joita on testattu, eivätkä kaikki huumausaineet ole testattavissa nykyisillä huumeuseuloilla.

Kannabiksen lääkekäyttö

Kannabiksen lääkekäyttöpotentiaalista saadaan jatkuvasti uusia viitteitä ja tuloksia. YAD ei vastusta kannabiksen laillistamista valvottuun lääkekäyttöön sairauden hoidossa silloin, jos se on lääketieteellisin perustein hoidon kannalta tarpeellista. Lääkekäyttöpotentiaali pitää erottaa päihdekannabiksen käyttöön liittyvästä argumentaatiosta. Lääkekannabiksen käyttöön pitää liittyä samanlainen valvonta ja kontrolli kuin muihinkin päihdyttäviin ja riippuvuutta aiheuttaviin lääkkeisiin. Kannabistuotteiden itsehoidollista käyttöä ei tule keskusteluissa rinnastaa muuhun lääkekäyttöön. Kannabiksen osalta lääke- ja päihdekäyttökeskustelu tulisi pitää erillään.

Kokemustieto

Kokemustieto sopii päihdekasvatukseen silloin, kun se on muodoltaan vuorovaikutuksellista, osallistavaa ja kohderyhmälle sopivaa. Kokemusasiantuntijan rooli päihdekasvatuksessa ei voi olla huumeita käyttävän stigmaa vahvistava, kuten shokeeraaminen tai ”varoittavana esimerkkinä” toimiminen. Kokemustieto voi tarjota kohderyhmälle uusia näkökulmia esimerkiksi ongelmallisen päihteiden käytön ja päihderiippuvuuden tunnistamiseen ja niistä toipumiseen. Lisäksi kohtaaminen kokemusasiantuntijan kanssa antaa mahdollisuuden stereotyyppien ja stigmojen rikkomiselle.

Laadukas päihdekasvatus

Laadukas päihdekasvatus antaa tilaa kohderyhmän oman mielipiteen ilmaisulle ja muodostamiselle, pelkkä päihteiden ominaisuuksien tai haittojen luetteleminen ei riitä. Päihdekasvatuksessa vuorovaikutuksen toteutuminen on keskeistä, minkä vuoksi sitä ei voi korvata esimerkiksi massaluennolla tai valistusmateriaalilla. Päihdekasvatusta ei voi myöskään ulkoistaa kodeista ja lähikasvattajilta ulkopuoliselle asiantuntijalle, vaan sen tulisi toteutua arjessa osana muuta kasvatusta.

Laadukas päihdekasvatus on näyttöön perustuvaa, eettisesti kestävää ja kohderyhmätietoista. Eettisesti kestävä päihdekasvatus tarkoittaa sitä, että kasvatuksen tulee olla osa yleistä kasvatusta, eikä sen tavoite voi olla shokeeraaminen, pelottelu tai jonkun ryhmän naurunalaiseksi tekeminen. Lisäksi erityisesti lapsille ja nuorille tehtävässä päihdekasvatuksessa pitää huolehtia siitä, että yksilön ulkonäköön, sosiaaliseen ja seksuaaliseen viehättävyyteen liittyviin epävarmuuksiin vetoamista ei käytetä tehostekeinona, koska se on vahvasti ristiriidassa ikäryhmään liittyvien yleisten kasvatus- ja hyvinvointitavoitteiden kanssa.

Päihteiden ongelmakäytön ehkäisyn näkökulmasta on olennaista, että päihdekasvatus ei vahvista niitä stigmoja ja stereotyyppioita, joita päihteiden käyttöön ja riippuvuuteen liitetään. Vahva ja yksipuolinen kuvasto siitä mitä päihteiden ongelmakäyttö on, estää ja hidastaa merkittävästi puheeksi ottamista ja avun tarpeen tunnistamista niin huumeita käyttävien ihmisten itsensä, heidän läheistensä kuin ammattilaistenkin parissa.

YADissa mielletään päihteiden ongelmakäyttöä ehkäiseväksi työksi päihdekasvatustoiminnan lisäksi ylipäätään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin tukeminen.

Porttiteoria

Porttiteorialla tarkoitetaan sitä, että yhden päihteiden käyttö lisää todennäköisyyttä käyttää muita päihteitä (esim. tupakka → kannabis → heroïini). YAD näkee porttiteorian lähinnä tilastollisena ilmiönä, joka ei ole suoraan sovellettavissa yksittäiseen ihmiseen, eikä sen kautta voida ennustaa tulevaa toimintaa. Päihteiden kokeiluun ja käyttöön vaikuttavat monet eri asiat, kuten lähipiiri, perhe, sosiaalinen syrjäytyneisyys, huono-osaisuus, masennus ja yleinen asenneilmapiiri sekä päihteiden saatavuus. Kannabiksen kokeilu tai käyttö ei johda automaattisesti muiden huumeiden käyttöön. Varhaisessa iässä aloitettu tupakointi tai alkoholinkäyttö eivät johda automaattisesti kannabiskokeiluihin. Käyttöön ja kokeiluihin vaikuttavat eri asiat ja syyt päihteiden käyttöön ovat aina yksilökohtaisia, eivätkä riippuvaisia siitä millä aineella on aloitettu.

Päihdeviestintä

YAD kannattaa vastuullista päihdeviestintää. Tämä tarkoittaa sitä, että vältellään tarpeetonta kauhistelua ja kauhukuvien luomista, ei esitetä marginaalisia ilmiöitä yleisinä ja mahdollistetaan eri näkökulmien kuuleminen kuitenkin niin, että vältetään tasapainoisuusharha. Keskustelussa käytetyillä termeillä on merkitystä, ja puheen tapojen tulee olla sellaisia, etteivät ne vahvista stigmoja tai syrjintää.

Päihteetön toiminta

Päihteettömyydellä ja päihteettömällä toiminnalla YADissa tarkoitetaan päihteettömyyttä huumausaineiden, lääkkeiden väärinkäytön ja alkoholin suhteen sekä alaikäisten kohdalla myös tupakkatuotteiden suhteen. Kaikki YADin toimijat (työntekijät, hallitus, vapaaehtoiset) sitoutuvat päihteettömyyteen osallistuessaan YADin toimintoihin tai edustaessaan yhdistystä muutoin.

Satunnaiskäyttö

Suurin osa huumeiden käytöstä ei ole ongelmakäyttöä. Satunnaiskäytöllä viitataan esimerkiksi viikonloppuisin tai silloin tällöin tapahtuvaan käyttöön tai tapakäyttöön, jolloin käyttö liittyy toistuvasti tiettyihin tilanteisiin tai rituaaleihin. Satunnaiskäyttöön ei liity riippuvuuden mukana tuomia pakonomaisia piirteitä. Satunnaiskäyttö ei kuitenkaan ole riskitöntä tai haitatonta.